

високу ефективність проведення занять, сприятиме високій активності та творчості слухачів під час надбання необхідних професійних якостей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Колесніков В.О., Мазуренко В.О., Петренко В.М. Управління повсякденною діяльністю підрозділів в мирний час: Підручник. – Суми: Слобожанщина, 2001. – 483 с.
2. Військова освіта: Збірник наукових праць. – Київ: Видання академії, 2001. – 223 с.
3. Грицай М.П., Колесніков В.О., Мазуренко В.О. та ін. Організація і планування бойової підготовки в батареї. – Суми: ВАТ „СОД” Видавництво „Козацький вал”, 2003. – 182 с.

УДК 378.4(4)(09)

Д.В. Мартиненко
Сумський державний
педагогічний університет

ДОБРОЧИННІСТЬ І МЕЦЕНАТСТВО У ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПРОСВІТИТЕЛІВ XV – XVI СТ.

У статті аналізується система гуманістичних цінностей Ю. Дрогобича, П. Русина, С. Оріховського; зосереджується увага на аспектах патріотизму, захисту і розвитку рідної мови й освіти, доброчинності, піднесенні рівня національної самосвідомості.

В статье анализируется система гуманистических ценностей Ю. Дрогобича, П. Русина, С. Ореховского; акцентируется внимание на аспектах патриотизма, защиты и развития родной речи и образования, благотворительности, поднятии уровня национального самосознания.

The article gives the analysis of the system of humanistic values of U. Drogobich, P. Rusin, S. Orichovskiy; focuses on the aspects of patriotism, defence and development of national language and education, virtuosness, the rise of national self-consciousness.

Постановка проблеми. Коли йдеться про становлення таких культурно-освітніх феноменів, як доброчинність, меценатство, приватна ініціатива в освіті, більшість дослідників пов'язують їх тільки з вітчизняною християнською традицією, започаткованою ще у княжу добу. Нам же здається доцільним шукати витoki цих явищ не тільки в межах візантійсько-слов'янської парадигми, що тривалий час панувала в Україні, але й дослідити їх європейське походження (в ренесансній культурі та університетській практиці). Адже на межі XV ст. відбулися глобальні ментальні зрушення: унаслідок активізації навчання українців за кордоном здійснюється поступова переорієнтація з грецького культурного коду, який значною мірою виснажив себе, на європейську систему цінностей. Тому важливо простежити контекст цих взаємовпливів, насамперед завдяки аналізу соціально-етичної доктрини

визначних гуманістів українського походження, урахуваючи їх авторитет та особливий вплив на земляків.

Аналіз актуальних досліджень. Останнім часом питання доброчинності, меценатства і приватної ініціативи в освіті перебувають у центрі уваги науковців. Про це свідчать дослідження П. Біліченка, О. Доніка, Н. Колосової, В. Корнієнко, Т. Курінної, Н. Сейко, І. Суровцевої та ін., які на дисертаційному рівні вивчали ці явища. Проте їх аналіз дозволяє констатувати, що в них недооцінюється, а то й ігнорується інокультурний фактор становлення цих феноменів. Істотним внеском учених у вивчення українського аспекту гуманістичної ідеології є праці І. Голенищева-Кутузова, Я. Ісаєвича, В. Литвинова, В. Микитася, Г. Нудьги, С. Шалати та ін. Останнім часом з'явилися новітні академічні видання з історії освіти і культури [4; 11] та переклади В. Литвинова і Л. Гаврило праць українських гуманістів, що суттєво розширило базу першоджерел [2; 9].

До перспективних напрямів розвитку цієї тематики належить ширше залучення іншомовних джерел, а також глибше опрацювання доробку російських медієвістів і культурологів, знавців ренесансного контексту та університетської культури (А. Гуревича, Г. Корнетова, І. Лосева, П. Уварова та ін.). Особливий інтерес становлять праці зарубіжних дослідників, передусім польських та італійських (А. Карбов'як, У. Далларі, С. Калкатерра, А. Сорбеллі), присвячені історії Болонського і Краківського університетів та гуманістичній культурі, а також М. Вебера, С. Гогеля, Р. Кристофанеллі, Є. Лефевра, Й. Хейзінги, які стосувалися еволюції доброчинності в Західній Європі.

Мета статті – здійснити порівняльний аналіз гуманістичних цінностей українських просвітителів в Європі крізь призму витоків явища доброчинності.

Завдання: охарактеризувати роль приватної ініціативи, доброчинності і меценатства в особистому становленні гуманістів українського походження і розкрити розробку цих понять в їх спадщині; дослідити внесок просвітителів у формування соціально-етичної доктрини гуманізму; з'ясувати вплив видатних гуманістів на становлення педагогічної науки.

Виклад основного матеріалу. Європейські гуманісти українського походження – Юрій Дрогобич-Котермак, Павло Русин і Станіслав Оріховський-Роксолан – високодуховні, талановиті, усебічно розвинені особистості, справжні взірці для своїх учнів. Вони були гордістю прославлених європейських університетів, здобули світове визнання, а їх твори отримали

значний суспільний резонанс. Ю. Дрогобич – талановитий астроном і медик, королівський лікар, перший серед українців доктор філософії та медицини, ректор Болонського університету, почесний громадянин м. Болонья. П. Русин – перший гуманістичний латиномовний поет України. С. Оріховського в Західній Європі називали свого часу «генієм», «українським (рутенським) Демостеном» та «сучасним Ціцероном», гострословом, з яким рахувалися і Папа Римський, і король польський.

В епоху Відродження, коли активізувалося навчання українців за кордоном, набула традиційного характеру практика університетської доброчинності: успішний випускник заповідав закладу свої книги, засновував нові бурси (зазвичай, зобов'язуючи молитися на помин душі). Обов'язком вельмож уважалося фундування навчальних закладів, а незаможних вихованців – подвижницька діяльність на ниві освіти. Цікавим атрибутом університетського життя була присяга на вірність своїй «нації» (земляцтву) та альма-матер, яка за своєю святістю не поступалася клятві Гіппократа. У дбайливому збереженні неформальних зв'язків, приватного спілкування полягала запорука потужного суспільного впливу університетів.

Доброчинність, приватна ініціатива та меценатство відігравали важливу роль як у поширенні гуманістичних ідей, так і в життєдіяльності українських просвітителів. Цілком у дусі ренесансної культури є звертання Ю. Дрогобича до свого приятеля М. Чепеля: «...я прошу: будьте моїм батьком і моєю матір'ю, щоб я зміг [пом'якшити] жорстокість моєї долі – подумки хоча б – порадою вашою і підтримкою..., наполегливо прошу... порадьте мені інших покровителів...» [2, 147 – 148]. Саме завдяки рекомендації гордості Болонського університету – Д. Манфреді Юрій Дрогобич дістав посаду викладача цього поважного закладу, а пізніше вже сам проявив ініціативу: отримавши від ради професорів Краківського університету ділянку землі поблизу Львова (що було його давньою мрією), спорудив будинок, який після його смерті став власністю альма-матер і своєрідним гуртожитком для викладачів медицини [3, 398]. Одним із меценатів П. Русина був єпископ Станіслав Турзо, який опікувався й іншими європейськими гуманістами, зокрема Ю. Котермаком. Своему патрону Русин присвятив вірш «На банкет пана Станіслава Турзо», який належить до кращих його творів [11, 43]. Цікаво й те, що до розвитку особистості С. Оріховського причетні багато відомих людей,

зокрема реформатор церкви та освіти М. Лютер, удома в якого він мешкав протягом трьох років навчання, освітній діяч, професор Ф. Меланхтон та інші знані вчені мужі.

Перші українські гуманісти долучилися до плекання нової генерації суспільної еліти, опікуючись освітою і вихованням здібної юні. Наприклад, у листі С. Оріховського до італійського гуманіста П. Рамузія зазначається: «...щороку посилаємо до вас, у Падую, що в Італії, багато юнаків. Серед них є у вас мої земляки і родичі: Ст. Ваповський і Ст. Драгойовський..., які подають великі надії [в навчанні]. Дуже хочу, щоб ти з ними познайомився, аби завдяки їм міг судити про талант усього нашого народу; нині їх у Падуї вважають поляками, оскільки Русь є провінцією, що входить до складу Польщі» [9, 25]. А П. Рамузій надсилав С. Оріховському власні вірші на апробацію як до найвищого авторитета, про що неодноразово відзначав у своїх листах. Польський історик М. Кромер наголошував: «Не думай, мій Оріховський, що твоє ім'я невідоме за кордоном. В Італії, Іспанії, Франції і Німеччині мені довелося чувати схвальні відгуки про твої твори, які становлять гордість і захист вітчизни. Я не зустрічав там ученого, який не читав би їх і не підносив до небес твої дотепності, красномовності та вченості, і я був гордий твоєю славою, оскільки вбачаю в тобі свого співвітчизника і друга, і тому промінці твоєї слави падають і на мене» [10, 230]. Як бачимо, епістолярний жанр широко використовувався інтелектуалами як засіб власного вдосконалення та спосіб сприяння здібній молоді.

Прагнучи допомогти здібним землякам, повернувся до Ягелонського університету Ю. Дрогобич, де практикував і респумції – оплачувані студентами заняття з більш неформальним викладом матеріалу. Його учнями вважають М. Коперника, відомих гуманістів К. Цельтиса, Р. Борсдорфа (який, до речі, виготовив кириличний шрифт для фіолевих видань), а послідовниками – гуманіста-енциклопедиста Г. Шеделя та німецького вченого Г. Гельмана. П. Русин, об'єднавши навколо себе молодих латиномовних поетів, створив у Кракові власну поетичну школу, вихованцями якої були Ян Дантішек та Ян Вислоцький (Ян із Віслиці), який називав свого учителя «окрасою руських мужів, яку слід прославити, і гордістю сарматських країв» [11, 42].

Досвід практичної діяльності українських просвітителів знайшов відображений у соціально-етичній доктрині гуманізму, до розробки якої вони долучилися. Її складовими є демократичні цінності, суспільна корисність,

служіння батьківщині, захист автентичності рідної культури, висока моральність, невпинне творче й професійне вдосконалення, добродійність.

Гуманісти сприяли утвердженню демократичної організації європейського суспільства, розвиваючи теорію суспільного договору; пропагована С. Оріховським і П. Русиною ідея, що благо народу є найвищим законом і метою державної влади, пізніше була чітко сформульована Д. Локком.

Важливою складовою доктрини є поняття «добродійність», яке у сприйнятті гуманістів є категорією не абстрактно-теоретичною, а практично-діяльнісною. В їх інтерпретації добро має діяти, бути суспільно корисним, набуваючи конкретних проявів і форм, а не просто бути захмарною вищістю. Виходячи з цього, стає зрозумілою активна громадянська позиція українських гуманістів. Так, у передмові до славнозвісної «Прогностичної оцінки поточного 1483 року» Ю. Дрогобич заявляє про прагнення своїми науковими пошуками бути корисним людству, а не зажити слави чи багатства.

Принципи громадянського гуманізму і суспільно корисної активності були для наших просвітителів прямим керівництвом до дії. С. Оріховський, прагнучи прислужитися своєму народу, провадив просвітницьку і громадську діяльність у Руському воєводстві, на рідній Перемишлянщині, а Ю. Дрогобича і П. Русина вважають ініціаторами, коректорами і редакторами друку перших кирилических книжок у краківській друкарні Ш. Фіоля – «Тріодь Пісна», «Тріодь Цвітна», «Осьмогласник», «Часословець», остання з яких написана українською народною мовою. Прикметно, що меценатами видавництва були Й. Турзон (родина якого відзначилася підтримкою гуманістів), перемишльський єпископ Іона, українські магнати В. Пинський (син останнього київського князя Семена Олельковича), Т. Каленикович, М. Острозький [11, 35]. Це робилося з надією на піднесення освітнього рівня українського населення, адже масштаб й ефект впливу друкованої книжки значно переважали рукописну.

Гуманісти усвідомлювали й обґрунтовували пріоритетність таких факторів історичного розвитку, як виховання, освіта, знання. «Бо, як поле, хоч яке врожайне, – писав С. Оріховський, – без обробки й посіву лишиться безплідним, так і людина, якщо не примножує знання, нічого гідного в житті не зробить» [7, 47]. Належний рівень культурно-освітнього розвитку громадян уважався принциповою вимогою існування і розвитку держави. Причому це

питання порушувалося гуманістами на найвищому рівні – перед найвищими достойниками. У творі Ю. Дрогобича є звертання до Папи: «Богом гідний назватися той, хто владу над розумом має» [2, 103]. С. Оріховський узагалі гостро критикує Папу за аморальні вчинки й апелює до польського короля щодо питань розвитку освіти. У сприйнятті українських гуманістів освічене доброчестя постає як мета виховання. Для П. Русина ідеал людини пов'язаний не з аскезою чи жертовністю, а з християнською доброчинністю, добрими і корисними справами, як заснування шкіл, спорудження храмів, підтримка заможними меценатами вчених, яких переслідувала важка доля. Таким у його творі постає святий Севастян, який домігся високих церковних посад доброчесністю і благодійництвом [11, 40]. Апелюючи до образів історичних осіб, мислитель підносив і вихваляв тих, хто опікувався освітою, підтримував філософів і поетів. С. Оріховський був прибічником ідеї освіченого абсолютизму, вважаючи, що мудрий монарх має будувати та відновлювати школи й гімназії, де народ буде навчатися мудрості та гуманності. Він закликає польського короля, полишивши розкоші й маскаради, їхати на Русь – «гімназію справжньої доблесті», «від хвальків і нікчемних комедіантів» «до лицарів і воїнів».

Ю. Дрогобич, П. Русин, С. Оріховський, як представники епохи Відродження, виступали за принцип пошанування людини не за матеріальне і суспільне становище, багатство і титули, а за чесноти, найвиразнішими проявами яких були доброчинні порухи. Так, С. Оріховський цінував більше «породи» і «природи» людини, її талант та «особисті доброчинності, які дають державі користь, а мужу – авторитет», оскільки «справжня мудрість і правдива наука тісно пов'язані з освіченістю, уникають титулів, керуються благородством» [12, 33]. Він уважав, що шляхетність нікому не дається від народження, а досягається шляхом морального й інтелектуального вдосконалення. З цією метою вважав корисними закордонні мандри, пізнання життя різних народів, їх історії, культури, що допоможе збагнути справжню цінність своїх законів і звичаїв. Провчившись за кордоном 17 років, він говорить: «Не виїжджаючи з дому, так про доброту і чесність будеш знати, як цвіркун про сонце, якого ніколи не бачив, у закутку живучи. І хай ти навіть луснеш, ледащо, не збагнеш одначе істини...» [9, 29]. Ю. Дрогобич у пошуках істини пішки здолав шлях із Кракова до Болонського університету, мандрував Італією, П. Русин працював у Польщі, Німеччині, Угорщині, Італії. Подібні освітні подорожі споріднюють просвітителів із Г. Сковородою,

Г. Григоровичем-Барським і феноменом мандрівного вчительства загалом.

Потрібно зосередити увагу на тому, що саме ці діячі популяризували Україну у світі. Їх праці містять інформацію про українські землі, вболівання за долю батьківщини, особливо за стан освіти в ній. Щодо цього вершиною є творчість С. Оріховського, який був першим автором, який згадував Україну з великим пієтетом і любов'ю, завжди називаючи себе сином «народу українського, Польської держави» (*gente Roxolanus, natione vero Polonus*), наголошуючи на тому, що він народився і живе на Русі [7, 52]. У нього є сакраментальна сентенція відносно свого походження: «Я українець (*ruthenus*), і цим пишаюся, і про це охоче заявляю, пам'ятаючи про свій рід і українську кров, про місце, де народився і виріс» [9, 24]. С. Оріховський нагадує гоноровій польській шляхті про велич Київської Русі, відстоюючи традиційну схильність українців до освіти й наголошуючи, що культуру і письмо українці прийняли ще у княжу добу від греків, а тепер не нехтують і латиною [9, 26]. В епоху Відродження, коли відбувалися процеси активного становлення національних мов, С. Оріховський вводив українську лексику і навіть цілі звороти не тільки до своїх польськомовних творів, але й до написаних латиною. Ідеї національної самосвідомості народних мас та окремих особистостей також набувають актуального звучання в Ю. Дрогобича (який у своїх працях зауважує, що Львів і Дрогобич належать не до Польщі, а до Русі, під якою розуміє «Руське Королівство» – колишні володіння галицько-волинського короля Данила) та П. Русина (для якого зв'язок із батьківщиною – невід'ємний атрибут досконалої людини).

Пропагуючи свободу совісті, українським гуманістам притаманна схильність до підтримки православ'я. Так, Ю. Дрогобич приятелював із православним князем А. Свірським – колегою по Краківському університету. Це підтверджується й участю українських гуманістів у фіюлевому проекті, пов'язаною з ризиком викликати репресії з боку католицької церкви, свідченням чого є доля Ш. Філя, адже ці книги призначалися якраз для православних читачів. С. Оріховський почав свою полемічну творчість із відповіді наклепникові-католику Я. Сакрану, який паплюжив віру його матері-українки, а у трактатах «Відступництво Рима» та «Хрещення русинів» виявив значний конфесіальний патріотизм [7, 56]. К. Любович зазначає: «Закордонні подорожі Оріховського не залишилися без впливу на нього. Він не міг байдуже дивитися на... насилля стосовно до православного населення...»

[10, 218]. Католицькі єпископи навіть побоювались переходу просвітителя у православ'я, і, що він «як велика наукова та літературна сила стане у пригоді православним південноросам» [10, 228].

Просвітителі висловлювали занепокоєння станом освіти в Україні внаслідок зрадницької позиції національної еліти. «Народ той, – пише С. Оріховський, – зазнав впливу латинської культури і то такого значного, що нині в Русі латинський обряд має першість над грецьким, оскільки більша частина шляхти прийняла обряд латинський; селяни ж і люди нижчого стану зберегли обряд грецький». П. Русин, який бачив зібрання кириличних книг, шкодував з того, що ці духовні скарби недоступні українцям через покатоличення верхівки. «У самому Кракові коронному і в костьолах римських повно того – книг словенських великими склепами знайдеш замкненими, яких вони і у світ не випускають; також є і у Львові у монахів-домініканців склеп великих книг наших словенських учительських, до купи знесених за бажанням і наполяганням панства...» [1, 569].

Гуманістичні ідеї просвітителів мали суттєво вплинути на умонастрій тогочасного українства (особливо тих, хто навчався в європейських університетах). Наприклад, твори Ю. Дрогобича використовувалися членами Острозького наукового гуртка, а С. Оріховський-Роксолан був значним авторитетом для української суспільної еліти XVII ст., особливо для З. Копистенського – професора Києво-Могилянської академії [10, 216].

Висновки. Чільне місце в соціально-етичній доктрині гуманізму, що розроблялася українськими просвітителями, посідає добродієність як практична форма реалізації добродієності. Добродієнні порухи, на думку гуманістів, ушляхетнювали, вивищували й увічнювали людину.

Вплив добродієності і меценатства на особисте становлення людини (таланту, вченого) в цю епоху розкривається через усвідомлення ролі «приватного фактора» у життєдіяльності українських просвітителів – вони отримували посади внаслідок рекомендацій авторитетних людей і самі були рекомендацями здібним пошуковцям. У процесі творчої самореалізації гуманісти широко користувалися підтримкою меценатів або ж відомих діячів, які сприяли їх інтелектуальному зростанню, були учнями «світил» наукової думки, а пізніше самі ставали зразком для своїх учнів і послідовників, плекаючи плеяду видатних учених, ідеологів гуманізму.

Саме в добу Ренесансу були сформовані основні засади благодійницької

ментальності західноєвропейського громадянина і через систему вищої освіти вони поширилися на інші землі, у тому числі й українські. Європейські університети не тільки озброювали знаннями, але й прищеплювали своїм вихованцям високу духовну культуру, що виявлялося у шляхетній поведінці, повазі до своєї батьківщини, до альма-матер, толерантності, шанобливому ставленні до освіти і всебічному їй сприянні (чого, на жаль, дуже бракує сучасним випускникам вищих навчальних закладів). Доробок українських гуманістів використовувався і розвивався в середовищі Острозької та Києво-Могилянської академії, у заснуванні і діяльності яких добротність і приватна ініціатива відіграли суттєву роль. Це посилює вплив просвітителів на систему вищої освіти і на суспільну еліту України загалом.

Спадщина видатних гуманістів дістала подальшого розвитку у працях педагогів прийдешніх поколінь – це ідея навчання протягом життя (Я. Коменський), початки теорії природного права (Д. Локк), використання епістемологічного і виховного потенціалу епістолярного жанру (вершинами якого є кордоцентричні листи Г. Сковороди та В. Сухомлинського), культ людини, її свободи і гідності, добра, знань, книги, любові до батьківщини (в унісон з гуманістичною педагогікою В. Сухомлинського).

ЛІТЕРАТУРА

1. Антология педагогической мысли УССР / Сост. Н.П. Калениченко. – М.: Просвещение, 1988. – 640 с.: ил.
2. Дрогобич Юрій. Пророцтва і роздуми / Пер. Л.М. Гаврило, В.М. Вандишев. – Дрогобич: Вимір, 2001. – 342 с.
3. Історія української культури: У 5 т. / За заг. ред. Б.Є. Патона. – Т. 2: Українська культура XIII – першої пол. XVII ст. / За ред. Я.Д. Ісаєвича. – К.: Наукова думка, 2001. – 848 с.
4. Корж-Усенко Л.В., Мартиненко Д.В. Європейський вектор університетської освіти України: гуманістичні ремінісценції // Вища освіта України. – 2008. – Том I (8). – Тем. випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – С. 173 – 180.
5. Краківські українознавчі зошити. – Краків: Вид-во Швайпольт Фіоль, 1993. – Т. 1 – 2: 1992 – 1993. – 472 с.
6. Микитась В.Л. Давньоукраїнські студенти і професори. – К.: Абрис, 1994. – 288 с.: іл.
7. Нічик В. Гуманістичні і реформаційні ідеї на Україні (XVI – XVII ст.) / В. Нічик, В. Литвинов, Ю. Стратій – К.: Наукова думка, 1991. – 380 с.
8. Нудьга Г. На літературних шляхах (Дослідження, пошуки, знахідки). – К.: Дніпро, 1990. – 351 с.: іл.
9. Оріховський Станіслав. Твори / Пер. з латинської і старопольської мов В.Д. Литвинова. – К.: Дніпро, 2004. – 672 с.: іл.
10. Сумцов Н.Ф. Станіслав Ореховский // Киевская старина. – 1888. – Том XVIII,

ноябрь. – С. 215 – 234.

11. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. / За ред. О.В. Сухомлинської. – Кн. 1: X – XIX ст. – К.: Либідь, 2005. – 622 с.

12. Шевчук В. Утопічне державотворче мислення в даній українській літературі (З циклу «Етюди до історії українського державотворення») // Розбудова держави. – 1996. – № 9. – С. 31 – 34.

УДК 378.14:81'243

Р.В. Миленкова

*Українська академія
банківської справи*

ІННОВАЦІЙНА КУЛЬТУРА: НОВИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСОБИСТОСТІ, ШКОЛИ, СУСПІЛЬСТВА

У статті аналізуються теоретичні аспекти підготовки особистості з високим рівнем інноваційної культури в загальноосвітній школі. Розглянуто сутність інноваційної культури як складової загальної культури особистості, характеристики та критерії діагностики інноваційної культури школи, вчителя, навчально-виховного процесу.

В статье анализируются теоретические аспекты подготовки личности с высоким уровнем инновационной культуры в общеобразовательной школе. Рассмотрена сущность инновационной культуры как составляющей общей культуры личности, характеристики и критерии диагностики инновационной культуры школы, учителя, учебно-воспитательного процесса.

The article is devoted to the theoretical aspects of training a personality with high level of innovative culture in secondary school. The nature of the innovative culture as a constituency of a person's general culture, characteristics and measuring criteria of school, teacher and educational process' innovative culture are under consideration in the article.

Нестримні зміни, які відбуваються нині у світовій економіці, науці, техніці та технологіях, ставлять сучасну освіту перед важким завданням: навчити особистість жити й ефективно діяти в умовах змінних координат, спрямовувати свої зусилля на постійне самовдосконалення, використовувати нові підходи у власній діяльності. Усе частіше в цьому контексті звучить нове поняття – «інноваційна культура» особистості, організації, країни.

Постановка проблеми. У суспільстві сформувалася потреба у безперервному інноваційному розвитку, який може бути забезпечений завдяки формуванню інноваційної культури на всіх ступенях освіти. Означена проблема полягає у вирішенні суперечності між соціальним замовленням і недостатньою розробкою теорії інноваційної культури та практики її впровадження.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні поняття „інноваційна культура” та розкритті особливостей її проявів у закладах освіти.